PRECIZĂRI CU PRIVIRE LA AUTENTICITATEA DENUMIRILOR GETO-DACICE DE PLANTE DIN OPERELE LUI DIOSCORIDES ŞI PSEUDO-APULEIUS

Notes Regarding the Authenticity of the Geto-Dakian Names of Plants in the Works of Dioscorides and Pseudo-Apuleius

Radu DRĂGULESCU, Assistant Professor Ph.D.,
"Lucian Blaga" University of Sibiu

Asbtract: We bring forward the problematic of the dakian lexical treasure, as much as it can be identified in the notes of Dioscorides and Pseudo-Apuleius, regarding phytonyms.

In the copies and editions of this two works, beside phytonyms of different origins, are included 67 geto-dakian names of plants. Their authenticity was denied by a number of researchers. Our conclusion is that this names are authentic and were a part of the dakian idiom of the 1st and 2nd Century A.D.

Keywords: Geto-Dacian phytonyms, autenticity, native substratum, Dioscorides, Pseudo-Apuleius

Moştenirea prelatină, respectiv geto-dacă, în limba română a constituit subiectul multor lucrări elaborate de filologi de marcă, între care cele ale lui A. Vraciu[1] şi I.I. Russu[2]. Studiul elementelor traco-dacice din limba română are o vechime de peste 200 ani şi a încercat să explice relaţiile limbii noastre cu albaneza (şi alte limbi balcanice) şi să evalueze volumul moştenirii lexicale din tracă. Un aport considerabil în aceste direcţii îl au B.P. Hasdeu, A. Philippide, O. Densusianu, S. Puşcariu, Th. Capidan, I.A. Candrea, Al. Rosetti, E. Çabej, Al. Graur, H. Barić, Gr. Brâncuş, G. Ivănescu, Vl. Georgiev, G. Reichenkron, A. Vraciu, I.I. Russu, M. Vinereanu şi alţii. Primul care presupune că în limba "moldavă" au rămas cuvinte din limba dacilor este D. Cantemir, dar exemplele pe care le dă în *Descriptio Moldavie* (1716) nu provin nici unul din limba daco-geţilor. După mai bine de o jumătate de secol profesorul german J.E. Thunmann[3] sesizează că macedoromânii şi dacoromânii sunt urmaşii tracilor, iar albanezii urmaşii illirilor, deci limba română are şi o componentă traco-dacică. Fr. Miklosich[4] elaborează o teorie asupra formării limbii şi poporului român, în bună parte valabilă şi în zilele noastre şi depistează o serie de cuvinte autohtone, comune atât în română cât şi în albaneză (între care brad, brâu, copac, guşă, moş). Analiza substratului limbii române şi înrudirea ei cu albaneza a fost o temă predilectă şi a filologului român B. P. Hasdeu[5] care atribuie fondului autohton 84 cuvinte (ex. alac, barză, brad, brânză, bunget, cioară, cioban, cioc, ciocârlie, codru, culbec, iele, mălai, mazăre, melc, mânz, moţ, mugure, raţă, râmf, rânză, sâmbure, stejar, stână, şopârlă, traistă, tulei, urdă, zârnă ş.a.). Al. Philippide[6]

[1] A. Vraciu, *Limba daco-geţilor*, Timişoara, Editura Facla, 1980.
[2] I.I. Russu, *Etnogeneza românilor*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.
[3] J.E. Thunmann, *Über die Geschichte der Albaner und der Wlachen*, Leipyig, 1774.
[4] Fr. Miklosich, *Die slavischen Elemente im Rumunischen* (Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse,12,1), K.K. Hof u. Staatsdruckerei, Wien, 1882.
[5] B.P. Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Strat şi substrat. Genealogia popoarelor balcanice*, Bucureşti, 1894.
[6] Al. Philippide, *Originea românilor*, Iaşi, Tipografia „Viaţa Românească", 1925-1928.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

admite 185 termeni comuni românei şi albanezei din care, consideră I.I.Russu, doar o treime provin din fondul autohton, cercetătorul selectând şi analizând 161 de elemente lexicale preromane (traco-dacice). Dintre acestea şapte sunt apelative de plante (brad, brânduşă, brustur, gorun, mazăre, măceş, spânz) la care se pot adăuga curpen şi ghimpe nume de plante, dar în acelaşi timp însemnând şi viţă sau vrej în general şi respectiv spin. Derivatele acestor nouă termeni se întâlnesc în 280 de fitonime româneşti. Un număr de 69 termeni sunt substantive (abur, andrea/undrea, baci, baier, balaur, balegă, baltă, băiat, barză, bordei, brânză, brâu, bunget, burtă, butuc, butură, buză, caier, caţă, căciulă, căpuşă, cătun, cârlan, cârlig, copac, copil, cursă, custură, gard, gălbează, gheară, ghioagă, ghionoaie, grapă, grui, grumaz, guşă, leagăn, lespede, mal, măgură, mătură, melc, mire, mistreţ, mânz, moş, munună/murună, năpârcă, păstaie, pânză, pârâu, prunc, rânză, sâmbure, stărnut, stână, stâncă, strugure, şale, şir, şopârlă, şoric, ţap, ţarină, urdă, urdoare, vatră, zgardă) care se regăsesc în peste 500 de fitonime. Alţi 21 termeni sunt verbe (a acăţa, a ameţi, a anina, a arunca, a băga, a bucura, a curma, a găti, a încurca, a întâmpina, a întrema, a lepăda, a leşina, a mişca, a muşca, a păstra, a ridica, a scăpăra, a scula, a uita, a urca, a vătăma) din care s-au format aproape 70 denumiri de plante simple sau compuse, 11 termeni sunt adjective (barz, ciut/şut, creţ, mare, mieriu, murg, muşat, niţel, sarbăd, sterp, tare) care apar în peste 110 de denumiri de plante şi, în sfârşit, un adverb (gata) regăsit în tot atâtea fitonime. Constatăm, deci, că din cele 161 cuvinte considerate ca aparţinând substratului limbii române, 101 se regăsesc în peste 700 nume româneşti de plante. Desigur, există şi alte elemente autohtone în vocabularul limbii române. Tot I.I. Russu[7] precizează că „după minuţioasa noastră revizuire vor exista în unele graiuri populare (sau chiar în „fondul principal") cuvinte ce ar trebui incluse în acest repertoriu, poate eliminând altele din cele 170 studiate; lucru ce se va face în viitor, arătându-se eventualele erori şi aserţiuni neverosimile: vor putea fi identificate alte cuvinte autohtone (preromane) între cele considerate ca latine (romanice) ori slave, turceşti, cumane (?) etc.".

Mai recent, M. Vinereanu[8], în dicţionarul său etimologic al limbii române, redactat pe baza cercetărilor de indo-europenistică, reinterpretând şi reformulând unele teorii, sugerează şi chiar demonstrează că o bună parte dintre termenii româneşti consideraţi până acum de origine latină, slavă, maghiară sunt prelatini, majoritatea traco-dacici sau traco-illirici.

În lucrarea noastră *Denumirile dacice de plante*[9], analizăm aproximativ 600 de fitonime care conţin peste 100 de astfel de termeni (atârnătoare, barba ţapului, boz, bujor, buretele uliului, busuioc de ştubei, căpşun de deal, cerga ursului, ciubărul cloştii, ciulin, crăiţă, flori mărunţele, frumoasa nopţii, grămăjoare, iarba lui cel slab, iarbă stricătoare, lăcomele, mieluşei, para focului, patul vântului, pârlitură, peştişori, piticei, rapăn, rapiţă, răpciugă, rugină, rujă, salcie supărată, sculătoare, scuturice, solzarie, spata dracului, spânzurătoare, splinariţă, spumariţă, stupelniţă, sugel, şapte degete, ştevie, tăvălici, trăgace, tufă, turtă, ţâr, ţâţa caprei, ură, urgie, vârtecuş, vulturică, zăpezele, zbârciog, zgrăbunţică ş.a.). Noi, la rându-ne, completăm cu aproape 200 elemente prelatine (majoritatea autohtone) încorporate în circa 500 nume româneşti de plante, nume, fie cu etimologie necunoscută, fie

[7] I.I. Russu, *op.cit*, 1981.
[8] M. Vinereanu, *Dicţionarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică*, Bucureşti, Editura Alcor Edimpex, ed. a 2-a, 2009.
[9] Constantin Drăgulescu, Radu Drăgulescu, *Contribuţii la cunoaşterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante*, Sibiu, Editura Universităţii "Lucian Blaga", 2000, în reeditare 2013.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

neştiute de lingvişti datorită circulaţiei restrânse sau considerate (greşit, spunem noi) împrumuturi din alte limbi, elemente ce au la bază teme indo-europene (ex. arşinic, aurică 2, balbisă, baraboi, bărduţa cucului, băsacăn, bârcaci, bodolan, boghiţă, brabă, carul câmpului, căcăneţ, cătină, clocotici, colilie, cosânzeană, crabă, galeş, ganţoi, garbiţă, gâltane, ghiocel, ghiorghinar, gloanţă, natiţă, năjar, negară, orzoaică 2, pănăşei, piţigoi, plinuţă, poroinic, prăsitoare, racameţi, răscoace, rechie, scălăbăi, scorumbar, struna apei, vâjoaică, vârsta ierbii, vârzoaică, verigel, veselin, viţă de vie silăr/zeler ş.a.).

Aşadar, aproximativ 400 de cuvinte din substrat intră în componenţa a peste 1800 de fitonime româneşti. La acestea se vor adăuga, cel puţin o parte, dintre termenii : apă (v.ind. ap, apa, apas, celt. apon), casă (v.ind. kasa, kasaya), caş (v.ind. k(a)şu "aliment, caş"), dinte (v.ind. danta), frate (v.ind. vrate şi bratar), gură (v.ind. gora), hoţ (v.ind. haţţa), lapte (v.ind. glapta), mână (v.ind. mana), mut (v.ind. mutu), nas (v.ind. nas, nasa), oală (v.ind. ouala), om (v.ind. om), păcat (v.ind. pakata), rău/rea (v.ind. ra), sare (v.ind. sara), şapte (v.ind. şapte), şarpe (v.ind. şarpa), tată (v.ind. tatáh, datar), a tăia (v.ind. tay), trei (v.ind. tri), ud/udă (v.ind. uda), urs (v.ind. urs, ursa), vale (v.ind. valle "tăietură"), a vărsa (v.ind. vars), ziuă (v.ind. dziua), catalogaţi de origine latină şi bogăţie (v.ind. bhagaţya), colac (v.ind. colaka), hrană (v.ind. hrana), pită (v.ind. pita), potecă (v.ind. patha, pathaka), a prăsi (v.ind. prasuya), rană (v.ind. vrana), rod (zend. rod "fiu"), consideraţi de origine slavă. M. Vinereanu, de altfel, tratează o parte dintre cuvintele de mai sus ca prelatine, inclusiv numeralele (îndeosebi 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 100).

Faptul că o bună parte dintre denumirile dacice de plante notate de Dioscorides şi Pseudo-Apuleius şi din cuvintele traco-dacice notate de antici au sonoritate şi chiar semantică similară unor termeni greceşti şi vechi slavi ne determină să credem că traco-dacii vorbeau o limbă asemănătoare cu a acestora. Ex. : dac. an(i)ar şi gr. onos „măgar", trac. ner şi gr. aner „bărbat", dac. sece şi sl. eho „nutreţ, fân", dac. pod, ped şi gr. podos „picior", dac. koko(s) şi gr. kokkos „boabă", traco-dac. teu, tea şi gr. theos „zeu", dac. zuuste şi gr. zoster „cingătoare", dac. blis şi gr. bliton „ştir", dac. ormea, ormia şi gr. hormion „numele unei plante", dac. peripomasta „brusture" şi gr. peripomazo „a fi acoperit", dac. aizis şi gr. aigos „capră", trac. basmos (> rom. basm), gr. phasma şi sl. basnĭ „minune, basm", dac. germ- şi gr. thermos „cald", traco-dac. tibis- şi gr. tiphos „mlaştină", dac. zena, sl. žena şi gr. gyne „femeie", dac. zela, zila, dela, dila, frig. zelcia, sl. zila, zole, zelenĭ, zlak' şi gr. dalia „plantă, iarbă, zarzavat", trac. zelt-, zolt- şi sl. zlato „aur", traco-dac. zemel- şi sl. zemlia „pământ", trac. tarp- şi sl. trap' „groapă", dac. kru- şi sl. krŭvĭ „sânge" şi multe altele (a se vedea şi I.I. Russu[10], C. Drăgulescu, R. Drăgulescu[11].

Limba română, ca şi cea bulgară şi sârbo-croată păstrează un fond tracic de cuvinte apreciabil, mai ales în toponime, fitonime şi zoonime. Ele ar trebui cercetate de colective de geografi, respectiv biologi împreună cu filologi şi istorici pentru a sesiza adevăratele lor semnificaţii. Ele ar oferi precizări/informaţii, între altele, şi în legătură cu aria de răspândire a unor plante şi animale în trecut, specii, unele, dispărute de pe teritoriul României. Exemplificăm cu toponimele Bujor (DJ,MS), Bujoreanca (DB), Bujoreni (AG,TR,VS), Bujoru (TR), Târgu-Bujor (GL) ş.a. care şi-au primit numele de la bujorii sălbatici (*Paeonia*

[10] I.I. Russu, *Limba traco-dacilor*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1967.
[11] Constantin Drăgulescu, Radu Drăgulescu, *op. cit*, 2000.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

tenuifolia, Paeonia peregrina) existenţi pe vremuri, cu Breb (MM), Brebi (SJ), Brebu (BZ,CS,DB,PH), Câmpia Elanului din Moldova, Colun (SB), unde trăiau odinioară brebul sau castorul (*Castor fiber*), elanul (*Alces alces*), colunul sau măgarul sălbatic (*Equus onager*).

În prezentul text folosim binomul geto–daci pentru a cuprinde atestările de limbă atât ale populaţiei trace dintre Carpaţi şi Marea Neagră, numită de greci „*getai*", sg. „*getes*", cât şi ale celei din interiorul arcului carpatic, pe care romanii o numeau daci (probabil după totemul acestora, lupul, în frigiană „*daos*"[12]). Posibil ca etnonimul getes/geţi să provină din gr. *geiton, geton* „vecin", cu semnificaţia populaţie vecină grecilor din cetăţile Pontului Euxin)[13]. Sau el îşi are originea în gr. goetes „magi, vrăjitori" (cunoscute fiind descântecele geţilor, „belagines") sau în rad. *gŭet- cu semnificaţia „a grăi, a zice", cazuri în care ei erau „descântătorii" sau „prezicătorii". Or, getes provine din rad. *ge- „pământ", geţii fiind pământenii, localnicii, băştinaşii, bistonienii de care aminteşte Ovidius (bistonian şi băştinaş putând proveni din rad. i.-e. *ŭik'- „casă, aşezare", iar *ŭes- „a locui, a sălăşui").

Majoritatea scrierilor antice atestă înrudirea dintre geţi şi daci, precizându-se, chiar, că erau unul şi acelaşi popor şi că vorbeau aceeaşi limbă. Mai exact, geto-dacii, ramura nordică a tracilor, vorbeau aceeaşi limbă şi cu tracii meridionali, între primii şi ultimii fiind „o simplă diferenţiere dialectală"[14]. Din păcate nu există nici un text păstrat în limba geto-dacică, nici măcar o propoziţie cât de simplă, ceea ce a determinat pe majoritatea cercetătorilor acestei limbi să considere că geto–dacii nu au întrebuinţat ori chiar nu au cunoscut scrierea. Aelianus nota că tracii, ca şi celelalte neamuri barbare din Europa socoteau folosirea scrierii un lucru ruşinos[15], iar Herodot că geţii „duceau o viaţă de sărăcie cruntă şi erau lipsiţi de învăţătură"[16]. Nu ni s-au transmis nici versurile în grai getic scrise de poetul Ovidius Naso în surghiunul său la Tomis. In această situaţie singurele mărturii ale specificului limbii geto-dacilor rămân numele geto-dacice de persoane, triburi, zeităţi, localităţi şi plante. Dar şi acestea sunt adesea redate ori transcrise eronat de către istoricii, scriitorii, copiştii greci sau romani. Este sugestiv, în acest sens, să amintim că antroponimele *Darios (Darius), Hystaspes (Istaspe), Xerses, Kyros (Cirus)* şi *Astiagnes,* notate de istoricii greci din antichitate, se pronunţau în limba de origine (persană) *Daryavauš (Darayavahuš), Vištapsa, Cšiaršia, Curaš* şi *Ištuvega,* iar scitul *Bartatua* a devenit în greacă *Protothyas.* Tot astfel akk. *aššur-ban-apli* şi *nabu-kudur-ussur* (ebr. *nebu-kadne'şşar*) este pronunţat *Assurbanipal* şi respectiv *Nabucodonosor,* iar din akk. *bel-šar-uşşur* şi aram. *beša'ssar* s-a ajuns la *Balthazar*. Facem această remarcă pentru a atrage atenţia asupra faptului că grecii, romanii (şi alţii) au deformat o bună parte dintre termenii consemnaţi, inclusiv dintre fitonimele pe care le vom analiza, nereuşind să transmită şi să transcrie veridic o serie de sunete din limba geto-dacilor. Neputând să

[12] A se vedea Mircea Eliade, *De la Zalmoxis la Genghis-Han*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1995, p.11.
[13] Tot astfel se susţine de către unii specialişti că etnonimul german provine din celt. ger „vecin" (Henri Hubert, *Celţii şi civilizaţia celtică*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983, p. 469).
[14] I.I. Russu, *Limba traco- dacilor*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1967, p. 34.
[15] Totuşi există inscripţii tracice (I. I. Russu, *op. cit.*, 1967, p. 39-42), mai cunoscută fiind aceea de pe inelul de la Ezerovo (a se vedea R. Gl. Constantinescu, Inscripţia de pe inelul de aur de la Ezerovo, Argesis, St. Şi com. XII, 2003, Muzeul judeţean Piteşti, 89-100). Euripide şi Heraclid menţionează „tăblițele trace" cu leacuri, Dio Cassius aminteşte o scrisoare a lui Decebal trimisă lui Domiţian şi textul/mesajul scris (cu litere latine) pe o ciupercă, trimis lui Traian de către daci şi aliaţi. Iordanes (sec. VI d. Chr.) scrie că sub aspect spiritual geţii (la el goţii) „au fost totdeauna superiori aproape tuturor barbarilor şi aproape egali cu grecii", având cunoştinţe de filosofie, fizică (legile naturii), astronomie, botanică.
[16] Herodot, *Istorii*, IV.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

reprezinte în scris o serie de sunete precum ş, ţ, ce, ci, ge, gi, v (existente în limba română şi, probabil, unele dintre ele şi în traco-dacă), ei le-au redat grafic prin s(s), te, ti sau tie, de, di ori die, tse, tsi, tz, (d)ze şi respectiv u. (Este foarte cunoscut exemplul Cernei notată când *Derna, Dierna, Tierna,* când *Tsierna* şi *Zerna*). De aici şi greutatea de a intui forma genuină şi de a depista etimologia reală.

Studiile comparative între limbile indo-europene evidenţiază faptul că limba geto-dacică se înrudea în gradul cel mai mare cu traca sudică, apoi cu „pelasgica", albaneza, balto-slava, indo-iraniana, mai apoi cu tohariana, armeana, hitita, ilira, vechea macedoneană, celtica şi germanica[17]. I. I. Russu[18] susţine o mai mare asemănare între geto-dacă şi iliră. După I. Duridanov[19] traca, şi mai ales geto-daca, sunt genetic apropiate cel mai mult de limbile baltice, traco–dacii şi balţii fiind chiar vecini în mileniile III-II a. Chr. Limba geto-dacică fiind o limbă indo-europeană satem, poate fi cercetată, pornindu-se de la cuvintele–document păstrate (cunoscute), care pot fi analizate semantic şi etimologic pe baza rădăcinilor indo-europeni, a cuvintelor din limbile înrudite şi a modificărilor vocalelor şi consoanelor de la o limbă la alta. In acest sens, prezentăm tabloul transferurilor şi transformărilor vocalelor, diftongilor şi consoanelor din indo-europeană în traco-dacă. El are la bază cercetările tracologilor străini şi români, purtând, însă, amprenta exigenţei lui I.I. Russu[20], care nu a acceptat o serie de transformări propuse de tracologi precum W. Tomaschek[21] şi, mai ales, D. Decev[22].

Evoluţia vocalelor, diftongilor şi consoanelor din rădăcini indo-europene în termeni traco-dacici

i.-e.	*tr.- dac.*
a	a
ə	a
e	e, a, i, ie, o
i	i, e, ei,
o	o, a (mai rar), u (rar), (oi ?)
u	u, y(i), (un, on, in)
ai	ai, e sau a
au	au
ei	i
eu	eu, u(y)

[17] A. Vraciu, *Limba daco- geţilor*, Timişoara, Editura Facla, 1980.
[18] I.I. Russu, *op. cit.* 1967 şi 1981.
[19] I. Duridanov, *Thrakisch- dakische Studien*, Sofia, 1969.
[20] I. I. Russu, *op. cit*., 1967.
[21] W. Tomaschek, *Die alten Thraker*, Wien, II, 1, 1893.
[22] D. Decev, *Die dakischen Pflanzennamen*, in „Die Thrakischen Sprachreste", 2 Aufl., Oesterreiche Akademie der Wissenschaften, Wien, 1976.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

oi	oi
ŭ	v (b care uneori trece în p)
b	b (uneori se schimbă în m)
bh	b
d, dh	d
di	z (în fază târzie)
g, gh, gŭ(h)	g
g'(h)	z
k, kŭ	k, c, (x ?)
k'	s
l	l
ļ	al, ol, ul (nesigur)
m	m
n	n
ņ	un (nesigur)
nk	nc
ng	ng
p	p (în forme greceşti ph)
r	r (uneori metateză cu l)
ŗ	ri, or, ur (nesigur)
s	s
(s)k, (s)c	(s)c
sn	s
sr	str
t	t (târziu în th)
v	v, uneori b

Studiate mai întâi de J. Grimm[23] şi explicate cu ajutorul limbii germane (din confuzia geţi - goţi), denumirile dacice de plante au fost rând pe rând analizate de H. Leo[24], A. Papadopolu-Calimachu[25], Gr. G. Tocilescu[26], W. Tomaschek (care oferă câteva etimologii

[23] J. Grimm, *Geschichte der deutschen Sprache*, I, 1848, p. 204-215.
[24] H. Leo, *Einige Bemerkungen über die Sprache der Geten*, in „Zeitschrift fur vergleichende Sprachforschung", Berlin, III, 1854, pp. 176 – 194.
[25] A. Papadopolu–Calimachu, *Dioscoride şi Luciu Apuleius*, în „Analele Societăţii Academiei Române", Bucureşti, XI, 1878, p. 39 – 60.
[26] Gr. G. Tocilescu, *Dacia înainte de Romani*, Bucureşti, 1880, p. 202–216.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

acceptabile)[27], M. Wellmann[28], S. Lattyak (care le aseamănă cu unele cuvinte slave, respectiv gorale)[29], D. Decev[30], I.I. Russu[31], C. Váczy[32] ş.a. Sintetizând o parte din concluziile lor (doar cele considerate de noi plauzibile) şi adăugând încercările noastre de explicare a etimologiei şi semnificaţiei unor fitonime dacice, cu rezerva cuvenită, cartea noastră prezintă denumirile dacice de plante (în ordine alfabetică), cu comentariile de rigoare referitoare la identificarea speciilor cărora ele aparţin, la rădăcinile indo-europene din care au evoluat sau la termenii de comparaţie din alte limbi vechi şi actuale. Precizăm faptul că în unele cazuri identificarea speciilor este dificil de făcut deoarece Dioscorides cuprinde sub acelaşi fitonim mai multe specii (în acceptul modern) din acelaşi gen ori chiar din genuri şi familii diferite.

În copiile şi ediţiile lucrărilor lui Dioscorides[33] şi Pseudo-Apuleius[34] sunt inserate, alături de denumirile greceşti, romane, galice, tracice, asiatice (persane, hinduse), egiptene, nord-africane, etc., un număr de 67 denumiri dacice de plante, în peste 120 de variante grafice[35]. Aceste variante sunt, în majoritatea cazurilor, rezultatul transcrierii greşite a formei genuine care, consecinţă a acestui fapt, de mule ori, este imposibil de reconstituit, respectiv de recunoscut. Făcând o analiză critică a nomenclaturii speciilor din operele amintite, C. Váczy[36] ajunge la concluzia că, din cauza unor erori de copiere (intercalări sau omiteri), o serie de numiri greceşti, latine ori egiptene, figurează, greşit, ca dacice. În consecinţă, denumirile dacice se reduc la 49 (scrise în aproape 100 de variante). Fitonimele considerate de majoritatea cercetătorilor nedacice sunt: **anuspe, anupsi** (*Cynodon dactylon*), **nemenepsa, emenepsa** (*Ajuga chamaepitys*), **mopop** (*Chelidonium majus*), toate egiptene, **azirafot** (*Arum sp*.), denumire libiană, **vacina** (*Physalis alkekengi*), **tura** (*Anagallis coerulea*), **amolusta, amalusta, amulusta, apiana**, **abiano** (*Anthemis tinctoria ?*), **absentium** (*Artemisia absinthium*), **bitumen, nitumen, titumen, bricumum, zyred** (*Artemisia vulgaris*), **aurumetti, aurimetellum** (*Ranunculus sp*.), **crepula** (*Hypecoum procumbens*), **(s)torsoria** (*Centaurium umbellatum*), toate latine şi **kerker, kerkeraphron**[37] (*Anagallis coerulea*), **apsenthion** (*Artemisia absinthium*), **euripillenae** (*Chelidonium majus*), **drakontos** (*Rosmarinus officinalis* sau *Santolina chamaecyparissias*), **kallipetalon** (*Potentilla reptans*), toate greceşti. Acestea au fost incluse greşit (de către copişti) în grupa denumirilor dacice,

[27] W. Tomaschek, *Die alten Thraker*, Wien, II, 1, 1893, p. 22–36.
[28] M. Wellmann, *Die Pflanzennamen des Dioscorides*, Hermes 33,1, 1898.
[29] S. Lattyák, *Nehány Dioscorides–féle dák nővénynévről*, în „Botánikai múzeumi fűzetek", Cluj, III, 2, 1919, p.29–42.
[30] D. Decev, *op. cit*, p. 541 – 565.
[31] I.I. Russu, *op. cit.*, 1967.
[32] C. Váczy, *Nomenclatura dacică a plantelor la Dioscorides şi Pseudo –Apuleius*, în „Acta Musei Napocensi", VIII, 1971, p. 109–133.
[33] În lucrarea lui Dioscorides *Peri hyles iatrikes* (cunoscută mai mult sub titlul latin *De materia medica*) sunt descrise remedii medicale aparţinând unui număr de 630 de specii de plante, la care se adaugă peste 100 de produse de origine animală şi tot atâtea minerale.
[34] Pseudo-Apuleius, *Herbarium Apuleii Platonici*, ediţia Howald şi Sigerist.
[35] A se vedea I.I. Russu, *Limba traco–dacilor*, ed. 2, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1967, p. 89–130 şi C. Váczy, *Nomenclatura dacică a plantelor la Dioscorides şi Pseudo –Apuleius*, în „Acta Musei Napocensi", V, 1968, p. 59-74, VI, 1969, p. 115–129, VIII, 1971, p. 109–133, IX, 1972, p. 107-117.
[36] C. Váczy, *op. cit.*, VIII, 1971, p. 112–126.
[37] Kerker fie că este sau nu dacic, ar putea avea legături cu corespondentele gr. korchoros, rom. cruciuliţă şi buruiana cârceilor şi sb. krika. Kerkerphron se poate compara cu gr. aphros „spumă" (planta conţinând saponine şi fiind numită de români şi soponelul calului) ori s-a perturbat ordinea de înşirare a sinonimelor şi s-a scris dacii kerkeraphron în loc de dacii kerker, afrii...

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

cele mai multe erori întâlnindu-se în lucrarea lui Pseudo-Apuleius[38]. Facem menţiunea că în cazul fitonimului **apsenthion**, el putea fi în aceeaşi măsură grecesc dar şi dacic şi roman (absenthium)[39]. Planta era larg folosită în medicină în antichitate, cunoscută fiind de majoritatea popoarelor europene. I. C. Drăgan[40] consideră nu numai că tracii cunoşteau şi utilizau planta (apsenthion, absinthium) ci şi că *apsinţii (apsinthioi*) ar fi descoperit absintul (licoare băută şi azi în Europa) şi că băutura cu pelin şi-ar fi primit numele de la acest trib tracic. Noi credem că numele tribului tracic derivă de la planta *Artemisia absinthium* (utilizarea ei pe scară largă de către apsinţi, determinând pe alţi traci, sau mai degrabă pe greci, să-i numească/poreclească *apsinthioi.* Mai curând trebuie făcută legătura cu faptul că teritoriul apsinthilor era mărginit la sud de râul Melas, numit şi Apsinthos[41]. Semnificaţia termenului pare a fi, cel puţin în cazul fitonimului, „neplăcut", planta fiind amară.

În ceea ce priveşte proveniența, timpul şi împrejurările în care fitonimele geto-dacice au intrat în textele lui Dioscorides şi Pseudo–Apuleius, părerile specialiştilor sunt împărţite. O parte dintre ei, puţini la număr, afirmă că însuşi Dioscorides ar fi adunat şi notat în opera sa denumirile dacice (K. Sprengel[42], Tr. Săvulescu[43], C. Váczy[44]) sau că, în orice caz, ele au fost strânse pe timpul şi de pe teritoriul Daciei preromane (W. Tomaschek[45], C. Daicoviciu[46]).

Cei mai mulţi cercetători (E. Meyer[47], J. Berendes[48], M. Wellmann[49], V.L. Bologa[50], Al. Borza[51]) susţin ipoteza interpolării acestor denumiri în copiile dioscoridiene în sec. III–VII şi, deci, termenul „dacic" trebuie luat nu în sens lingvistic, ci teritorial–geografic. Ca atare, aceste denumiri de plante nu ar aparţine dacilor, care, din punct de vedere etnic, nu mai existau, ci unor (sau unei) populaţii din ţinuturile locuite odinioară de către daci[52]. Chiar dacă acceptăm că fitonimele în cauză au fost inserate mai târziu în copiile lucrării lui Dioscorides, aceasta nu înseamnă că nu sunt din limba geto-dacilor, fiindcă ele au putut fi preluate de copişti din lexicoane vechi, din secolele I-II. Presupunând că, totuşi, fitonimele numite dacice au fost strânse de la populaţia din Dacia secolelor II-VI este de presupus că ele aparţin, în cea mai mare parte, daco-romanilor (şi aşa se explică şi existenţa unor fitonime cu sonoritate, şi chiar origine, latină).

---

[38] Anuspe, anupsi, nemenepsa, emenepsa, mopop, azirafot, vacina, amolusta, amalusta, amulusta, apiana, abiano, absentium, bitumen, nitumen, titumen, bricumum, zyred, aurumetti, aurimetellum, euripillenae şi drakontos.

[39] Anticii greci numeau planta apsinthion, fitonim considerat de origine prehelenică datorită grupului de litere –nth-.

[40] I. C. Drăgan, *Noi, tracii.* (I), Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1976, p. 98-99.

[41] H. Danov, *Tracia antică*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976, p.149.

[42] K. Sprengel, *Pedanii Dioskoridis. De materia medica*, libri V, Lipsiae, 1829 – 1830.

[43] Tr. Săvulescu, *Începuturile ştiinţei în România: Botanica*, în Analele Academiei Române Bucureşti Secţ. Ştiinţifică, XVIII, 4, 1943.

[44] C. Váczy, *op. cit*, 1971.

[45] W. Tomaschek, *Die alten Thraker*, Wien, II, 1, 1893.

[46] C. Daicoviciu, *Dacii*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1965.

[47] E. H. F. Meyer, *Geschichte der Botanik*, Königsberg, 1854–1855.

[48] J. Berendes, *Des Pedanios Dioskorides aus Anazarbos Arzneimittellehre*, Stuttgart, 1902.

[49] M. Wellmann, *Die Pflanzennamen des Dioscorides*, Hermes 33,1, 1898.

[50] V. L. Bologa, *Sinonimele "dacice" ale plantelor descrise de Dioscorides pot servi la reconstituirea limbii dacice?*, în „Dacoromania", Cluj, V, 1927–1928, p. 570–575.

[51] Al. Borza, *Cele dintâi publicaţii botanice străine cu numiri de plante româneşti*, în „Buletinul Grădinii Botanice", Univ. Cluj–Timişoara, XXIV, 1944.

[52] Pentru mai multe detalii a se vedea V.L. Bologa, *op. cit.* şi C. Váczy, *op. cit.*, VI, 1969, p. 116–119.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

Ceea ce i-a determinat pe o bună parte dintre autori să considere că denumirile dacice de plante nu au figurat în manuscrisul lui Dioscorides este faptul că ele nu au fost preluate de Galenos (sec. II d.Ch.) şi Oribasius (sec. IV d.Ch.) în operele lor, cunoscut fiind faptul că ambii s-au folosit de lucrarea lui Dioscorides, excerptând-o. Primul însă a fost anatomist şi fiziolog şi nu era interesat de mulţimea datele nomenclaturale (mai ales străine) din opera lui Dioscorides. Cel de al doilea nu a fost nici el botanist şi, de aceea, a reprodus din lucrarea lui Dioscorides doar unul sau două sinonime greceşti ale plantelor[53].

Alte argumente împotriva autenticităţii denumirilor dacice de plante (din opera dioscorideană), aduse de unii specialişti, sunt referitoare la notele separate (adăugate) şi la caracterele literelor cu care sunt scrise unele sinonime. Acestea ar conduce spre ideea că sinonimele au fost introduse în codicele constantinopolitan după executarea lui, în sec. VI-VII d. Chr.

Dar C. Váczy, care a analizat foarte bine manuscrisul aflat la Viena, a constatat că sinonimele din acest codice nu sunt cuprinse în note separate şi că ele sunt scrise cu litere unciale de aceeaşi mână care a copiat şi restul textului (diagnozele plantelor, staţiunile, utilizările)[54].

Concluzia este că *denumirile dacice de plante sunt autentice* şi ele au făcut parte din vocabularul geto-dacilor din secolele I-II d. Chr.

Studiind morfologia, ecologia şi răspândirea speciilor vegetale pentru care se dau denumirile dacice am ajuns la concluzia că ipoteza lui K. Sprengel, Tr. Săvulescu şi C. Váczy este plauzibilă. Putem chiar preciza că denumirile de plante atribuite dacilor au fost culese, dacă nu în totalitate, cea mai mare parte dintre ele, din Dobrogea. Facem această precizare din următoarele considerente: Dobrogea este singura regiune a fostei Dacii unde se întâlnesc toate speciile de plante pentru care se dau sinonimele dacice; *Hypecoum sp.*, numită de daci **karopithla**, creşte numai în Dobrogea, lipsind din toate celelalte ţinuturi ale Daciei; desenul din *Codex Constantinopolitanus* (copie a operei lui Dioscorides datând din anul 512 d.Ch.) ce însoţeşte diagnoza şi denumirea greacă **eryngion** şi dacică **sikupnux** aparţine speciei *Eryngium maritimum*, plantă ce creşte numai pe nisipurile maritime.

Timpul în care denumirile au fost culese este, cel mai probabil, sec. I – II d.Chr. În primul secol după Christos au activat mai mulţi *antiphrazonţi* (culegători de sinonime ale plantelor medicinale), precum Xenokrates din Aphrodisias şi Pamphilos din Alexandria[55], ultimul alcătuind un glosar în care figurau şi câteva denumiri dacice de plante (există, chiar, presupunerea că Dioscorides ar fi copiat în mare parte lucrarea *Peri botánon* a lui Pamphilos). Tot acum, cred unii, Dioscorides, ca medic militar, însoţind armata romană, ar fi putut străbate şi Dobrogea (deja ocupată de către romani), notând o parte din nomenclatura dacică a plantelor. De subliniat că timpul în care Dioscorides şi-a scris lucrarea coincide cu campaniile romanilor împotriva parţilor şi cucerirea Pontului. Adunarea şi consemnarea denumirilor dacice de plante a putut fi o necesitate de ordin practic, facilitând procurarea plantelor medicinale de pe teritoriul Daciei în folosul militarilor romani. Nu este exclus ca fitonimele dacice să fi fost culese de către alt medic sau însoţitor al trupelor romane. Tot atât de posibil este ca o parte dintre ele să fi fost adunate de un negustor grec (ori roman), porturile

[53] C. Váczy, *op. cit.*, 1969, p. 119.
[54] C. Váczy, *op. cit.*, 1972, p. 112.
[55] C. Váczy, *op. cit.*, V, 1968, p. 72.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

dobrogene (îndeosebi Tomis şi Callatis) fiind importante centre comerciale în care, cu siguranţă, se făceau şi schimburi cu plante medicinale. Dioscorides afirmă că, în antichitate, comercianţii de astfel de plante erau buni cunoscători ale denumirilor lor în limbile popoarelor de la care le achiziţionau[56].

Pornind de la faptul că Dioscorides a utilizat ca sursă importantă de documentaţie cartea de plante medicinale a lui Krateuas (Crateva), medicul lui Mitridate al VI-lea Eupator nu excludem posibilitatea ca unele fitonime geto-dacice să fi fost culese mai devreme, în secolul I a. Chr. Regele Mitridate (al Pontului) a realizat o mare uniune politică (incluzând Asia Mică, Elada, ţinuturi din nordul şi vestul Mării Negre, inclusiv cetăţile pontice greceşti) şi a întreţinut legături cu Burebista. Krateuas („Krateúas ho Rhizótomos") a descris şi desenat multe plante medicinale, după cum notează cu admiraţie Dioscorides (în prefaţă), Plinus (Hist. Nat., XXV, 4,8) şi alţi autori antici. Putem presupune că rizotomul Krateuas a notat o serie de date etnobotanice şi de la geţii şi grecii din Pont.

Analizând nomenclatura dacică a plantelor din lucrările lui Dioscorides şi Pseudo–Apuleius, sub aspect statistic, constatăm că din totalul de 49 fitonime, 39 figurează la primul autor şi 23 la cel de al doilea (13 denumiri de plante fiind comune ambelor opere[57]). Dacă, într-adevăr, Pseudo–Apuleius nu s-a folosit în alcătuirea *Herbarius*–ului său de lucrarea lui Dioscorides, aşa cum apreciază C. Váczy[58], atunci, referitor la argumentaţia noastră anterioară, tragem următoarele concluzii: 26 denumiri de plante au fost culese din Dobrogea, respectiv din NE Moesiei, pe la mijlocul sec. I d. Ch., de către Dioscorides personal sau de către delegaţii săi; 13 fitonime dacice provin dintr-un izvor comun, probabil *Glosarul lui Pamphilos* (sec. I d.Ch.), fiind adunate, după părerea noastră, din perimetrul unuia dintre oraşele–porturi de pe ţărmul vestic al Mării Negre; 10 nume de plante[59] au fost înregistrate de Pseudo–Apuleius, în sec al II-lea d.Ch., sau de un *antiphrazont* anterior lui, posibil din orice regiune a Daciei, plantele în cauză având o largă răspândire.

In cazul în care Pseudo-Apuleius a utilizat opera *De materia medica* la realizarea lucrării sale, atunci cele l3 nume comune de plante au fost preluate de la Dioscoride, 10 fitonime au fost culese de Pseudo–Apuleius sau de un *antiphrazont* din sec. I-II, iar 26 denumiri provin din *Glosarul lui Pamphilos* sau de la un alt culegător, fiind inserate în lucrarea lui Dioscorides în copiile din sec. III-VI. Ar mai exista şi o a treia variantă, ca atât Dioscorides cât şi Pseudo–Apuleius să se fi inspirat din *Glosarul lui Pamphilos*, fiecare notând în opera lui un număr mai mare sau mai mic de fitonime dacice.

Cele 49 denumiri de plante au fost adunate, aşadar, din teritorii locuite de geto–dacii secolului I d.Ch. (eventual şi II-lea d.Ch.). În acest context ele pot servi la reconstituirea unor cuvinte din limba strămoşilor noştri şi pot fi explicate prin etimologii ce prezintă trăsături fonetice „satem" traco–dacice. O precizare care trebuie făcută în ceea ce priveşte identificarea speciilor este aceea că, în multe cazuri, nu se poate presupune decât genul căruia aparţin fitonimele dacice, greceşti, latine etc. fiindcă în antichitate încă nu exista noţiunea de

[56] C. Váczy, *op. cit*., VI, 1969, p. 119.
[57] Acestea sunt: budathla cu variante, chodela cu variante, dielleina cu variante, diesema cu variante, duodela cu variante, koikodila cu variante, krustane cu variante, lax, mantia cu varianate, olma, propedula cu variante, skiare cu variante, teudila cu varinate.
[58] C. Váczy, *op. cit.*, VI, 1969, p. 112.
[59] Adila, arpopria, azila cu variante, inclusiv usazila, dicottela cu variante, ebustrone, parthia cu variante, peripomasta cu variante, riborasta cu variante, simpotax cu variante, stirsozila cu variante.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

specie ca unitate taxonomică. Uneori mai multe plante asemănătoare (chiar din genuri diferite) erau tratate sub aceleaşi nume. Şi în diagnoza (descrierea) făcută de Dioscorides unor plante se observă caractere ce aparţin la mai multe specii, ceea ce face dificilă determinarea cu exactitate a acestora. Este clar că numele date se referă la mai multe specii (cel mai adesea din acelaşi gen), cu atât mai mult cu cât fitonimele au fost adunate de la diverse etnii, din regiuni biogeografice cu floră diferită.

Aparţinând (în cea mai mare parte) geţilor din Dobrogea, este de aşteptat ca terminologia botanică în cauză să aibă atât influenţe scito-sarmatice cât şi greceşti, ultimele cu atât mai puternice cu cât numele inserate ca dacice au fost, adesea, preluate (din câte ne-am dat seama analizând şi corespondetele africane şi egiptene ale fitonimelor greceşti) de la greci care cohabitau cu „barbarii".

Bibliografie

Berendes, J., *Des Pedanios Dioskorides aus Anazarbos Arzneimittellehre*, Stuttgart, 1902.

Bologa, V.L., *Sinonimele „dacice" ale plantelor descrise de Dioscorides pot servi la reconstituirea limbii dacice?*, în „Dacoromania", Cluj, V, 1927 – 1928, p. 570 – 575.

Borza, Al., *Cele dintâi publicaţii botanice străine cu numiri de plante româneşti* în „Buletinul Grădinii Botanice", Univ. Cluj–Timişoara, XXIV, 1944.

Constantinescu, R. Gl., *Inscripţia de pe inelul de aur de la Ezerovo*, în „Argesis", XII, 2003, Muzeul Judeţean Piteşti, p. 89-100).

Daicoviciu, C., *Dacii*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1965.

Danov, H., *Tracia antică*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976.

Decev, D., *Die dakischen Pflanzennamen*, in „Die Thrakischen Sprachreste", 2 Aufl., Oesterreiche Akademie der Wissenschaften, Wien, 1976.

Dioscorides, *De materia medica*, ed. Goodyer.

Drăgan, I.C., *Noi, tracii.* (I), Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1976.

Drăgulescu, Constantin, Radu Drăgulescu, *Contribuţii la cunoaşterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante*, Sibiu, Editura Universităţii „Lucian Blaga", 2000, în reeditare 2013.

Duridanov, I., *Thrakisch- dakische Studien*, Sofia, 1969.

Eliade, Mircea, *De la Zalmoxis la Genghis-Han*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1995, p.11.

Grimm, J., *Geschichte der deutschen Sprache*, I, 1848.

Hasdeu, B.P., *Etymologicum Magnum Romaniae*, Bucureşti, 1894.

Herodot, *Istorii*, IV.

Hubert, Henri, *Celţii şi civilizaţia celtică*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.

Lattyák, S., *Nehány Dioscorides–féle dák nővénynévről* în „Botánikai múzeumi fűzetek", Cluj, III, 2, 1919, p. 29 – 42.

Leo, H., *Einige Bemerkungen über die Sprache der Geten*, in „Zeitschrift fur vergleichende Sprachforschung", Berlin, III, 1854.

Meyer, E.H.F., *Geschichte der Botanik*, Königsberg, 1854 –1855.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)

Miklosich, Fr., *Die slavischen Elemente im Rumunischen* (Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse,12,1), K.K. Hof u. Staatsdruckerei, Wien, 1882.
Papadopolu–Calimachu, A., *Dioscoride şi Luciu Apuleius*, în „Analele Societăţii Academiei Române", Bucureşti, XI, 1878, p. 39 – 60.
Philippide, Al., *Originea românilor*, Iaşi, Tipografia „Viaţa Românească", 1925-1928 .
Pseudo-Apuleius, *Herbarium Apuleii Platonici*, ediţia Howald şi Sigerist.
Russu, I.I., *Etnogeneza românilor*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.
Russu, I.I., *Limba traco-dacilor*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1967.
Săvulescu, Tr., *Începuturile ştiinţei în România: Botanica*, în „Analele Academiei Române Bucureşti" Secţ. Ştiinţifică, XVIII, 4, 1943.
Sprengel, K., *Pedanii Dioskoridis. De materia medica*, libri V, Lipsiae, 1829 – 1830.
Thunmann, J.E., *Über die Geschichte der Albaner und der Wlachen*, Leipyig, 1774.
Tocilescu, Gr.G., *Dacia înainte de Romani*, Bucureşti, 1880.
Tomaschek, W., *Die alten Thraker*, Wien, II, 1, 1893.
Váczy, C., *Nomenclatura dacică a plantelor la Dioscorides şi Pseudo –Apuleius*, în „Acta Musei Napocensi", VIII, 1971, p. 109–133.
Vinereanu, M., *Dicţionarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică*, Bucureşti, Editura Alcor Edimpex, ed. a 2-a, 2009.
Vraciu, A., *Limba daco-geţilor*, Timişoara, Editura Facla, 1980.
Wellmann, M., *Die Pflanzennamen des Dioscorides*, Hermes 33,1, 1898.

BDD-A23394 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:19 UTC)